

Försvarspolitisk inriktning 2016 tom 2020

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Det är viktigt att Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har ett brett stöd. Det ställer krav på en bred politisk överenskommelse rörande försvarets framtida inriktning. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna ställer sig bakom den i detta dokument beskrivna politiska överenskommelsen rörande försvarets inriktning 2016 tom 2020. Utgångspunkten för denna breda överenskommelse har varit de förslag och slutsatser som Försvarsberedningen presenterade i rapporterna *Vägval i en globaliserad värld (Ds:2013:33)* och *Försvaret av Sverige – starkare försvar för en osäker tid (Ds:2014:20)*.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna är överens om att det ska genomföras en uppföljning av den i föreliggande dokument presenterade överenskommelsen rörande försvaret. Chefen för Försvarsdepartementet sammankallar en grupp vilken samråder om frågor som gäller försvarsöverenskommelsen. Försvarsgruppen består av representanter för de fem partier som står bakom överenskommelsen. Försvarsgruppens uppgift är att vårda försvarsuppgörelsen.

Med denna försvarsinriktning inklusive den ekonomiska ram som aviseras samt utredningen om långsiktig materielförsörjning omhändertas i huvudsak de fem steg som föreslagits av Försvarsmakten för att öka den operativa förmågan under de närmaste åren.

Försvars- och säkerhetspolitiska utgångspunkter

De av försvarsberedningen tidigare föreslagna och av riksdagen beslutade målen för vår säkerhet gäller fortsatt. Dessa mål är att värna befolkningens liv och hälsa, att värna samhällets funktionalitet och att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera landets oberoende och självständighet. Vi måste kunna värna vår suveränitet, svenska rättigheter och intressen, våra grundläggande värderingar samt skydda svensk handlingsfrihet inför politisk, militär eller annan påtryckning. Hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige ska uppnå målen för vår säkerhet. Den svenska säkerhetspolitiken är en del av samhällets samlade resurser för att möta hot och utmaningar mot vår säkerhet. Säkerhetspolitiken inbegriper en stor del av det breda perspektivet på säkerhet men inte allt.

Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra. Den svenska säkerhetspolitiken ska, inom ramen för målen för vår säkerhet, förebygga krig och framväxten av hot mot svensk, nordisk och europeisk säkerhet. Säkerhetspolitiken ska genom vårt stöd till Förenta nationerna (FN) bidra till global fred, säkerhet och utveckling. Sverige tar genom medlemskapet i Europeiska unionen (EU) solidariskt ansvar för Europas säkerhet och för EU:s möjlighet att verka för fredlig och demokratisk utveckling i vår omvärld. Vårt samarbete med Nato ger oss möjlighet att utveckla vår militära förmåga och att bidra till kvalificerade internationella krishanteringsinsatser samt bidrar till att bygga säkerhet tillsammans med andra.

Bi-och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, särskilt det nordiska, stärker också säkerheten i vår del av världen. En stark transatlantisk länk är avgörande för Europas säkerhet. Det ligger i svenskt intresse att upprätthålla och ytterligare fördjupa den bilaterala relationen till USA. Vikten av ett fördjupat samarbete med Finland ska framhållas. Samarbetet med Finland omfattar även planering och förberedelser för hävdandet av respektive lands territoriella integritet och utövande av rätten till självförsvar enligt artikel 51 i FN-stadgan.

Regeringen uppdrar åt en expert att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och i organisationer, samt dessas för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området, i dag och i framtiden. Analysen ska inte utvärdera den militära alliansfriheten. Den innefattar bl.a. relationen till de nordiska, nordisk-baltiska och bilaterala svensk-finska samarbetena, samt till den transatlantiska länken, FN, EU, OSSE och Nato. Analysen syftar till att tydliggöra ett brett förhållningssätt till vår säkerhet och bidra till fördjupat samtal i vårt land om dessa frågor. Uppdraget sträcker sig över ett år och skall redovisas i form av en skriftlig rapport till regeringen. Samråd skall ske med ovan nämnda försvarsgrupp kring val av utredare.

I Försvarsberedningens försvarspolitiska rapport redogjordes för ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i ljuset av den ryska aggressionen mot Ukraina. Det kan konstateras att sedan försvarsberedningen presenterade sin rapport har utvecklingen i närområdet fortsatt i negativ riktning. Försvarsberedningen föreslog ett antal konkreta förslag för försvaret bl.a. en ny grundutbildning för gruppbefäl, soldater och sjömän, förstärkning av luftförsvaret, krav på tillgänglighet och beredskap, brigadförmåga, ökad närvaro i Östersjön och på Gotland, mer kvalificerade hemvärnsförband, planering för ett nytt civilt försvar, modernt psykologiskt försvar, förstärkt cyberförmåga och precisionsbekämpningsförmåga på långa avstånd.

Försvarsmakten ska, tillsammans med övriga delar av totalförsvaret och jämte politiska, diplomatiska och ekonomiska medel, utgöra en tröskel för den som skulle vilja angripa Sverige eller använda militära maktmedel för att utöva påtryckningar mot Sverige. En trovärdig militär förmåga bidrar till fortsatt fredlig utveckling och politisk handlingsfrihet. Den solidariska säkerhetspolitiken är grunden för den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. Den solidariska säkerhetspolitiken förutsätter också att försvaret kan verka tillsammans med andra. Solidaritetsförklaringen ställer krav på Sveriges förutsättningar att ge och ta emot stöd, som också kan vara militärt.

Med tanke på utvecklingen i vår omvärld i allmänhet och i Östersjöområdet i synnerhet har Gotland en särskilt viktig position. Från militärstrategisk synvinkel har Gotland en viktig roll för kontrollen av sjö- och luftvägarna till och från Baltikum. Det är ett svenskt strategiskt intresse att ha en militär närvaro på Gotland. En svensk militär närvaro på och runt Gotland har också en stabiliserande effekt på den militärstrategiska situationen i Östersjöområdet.

Den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2016 tom 2020 måste utgå från den förändrade säkerhetspolitiska miljön i Europa. I linje med Försvarsberedningens förslag krävs en ny inriktning. Försvaret går från ett insatsförsvar till ett försvar som tydligare inriktas mot den nationella försvarsdimensionen. Den nya inriktningen är att skapa ett modernt totalförsvaret för att kunna hantera de utmaningar och hot som följer av det förändrade säkerhetspolitiska läget. Ytterst ska försvaret med sina resurser kunna möta ett väpnat angrepp. Åtgärderna kan inte bara betraktas utifrån isolerade svenska förhållanden, utan måste utformas i ett större östersjö-, europeiskt och globalt sammanhang.

Stärkt förmåga i det militära försvaret

Till grund för den sammanvägda utvecklingen av försvarsekonomi under perioden 2016 till 2020 ligger den i juni 2014 aviserade höjningen av anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap för perioderna 2016-2020 och 2021-2024 (Regeringsbeslut 12 och 15). Den aviserade höjningen utgick från Försvarsberedningens bedömning.

De av Försvarsmakten, i underlaget till försvarspolitisk inriktningsproposition 2015 (FM2014-5882:31), föreslagna överföringarna mellan myndighetens anslag åren 2016-2024 utgör också en grund för den avvägda ekonomiska ramen under inriktningsperioden. I dessa ingår en överföring om 1,3 mdr kr 2016 till 2020 från anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt till att stärka anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.

I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget, och utvecklingen av den operativa förmågan som Försvarsmakten redovisat, föreligger ett behov av att ytterligare förstärka försvarsekonomi jämfört med de av regeringen redan beslutade förstärkningarna. Därför får i försvarsinriktningsperioden 2016 till 2020 den samlade försvarsekonomi ett tillskott om ytterligare 10,2 mdr kr. Anslagen förstärks succesivt i perioden.

INRIKTNING FÖRSVARSEKONOMI 2016-2020 (mdr kr, PL 15, Försvarsmaktens anslag*)						
	2016	2017	2018	2019	2020	Summa
Grundplanering	41,6	42,1	42,3	43,4	44,2	213,7
Ytterligare förstärkning	1,3	1,9	2,2	2,3	2,5	10,2
Totalt	42,9	44,0	44,5	45,8	46,7	223,9
* Inkluderar även förstärkning av försvarsunderrättelseverksamheten						

Med redovisade tillskott hanteras också effekterna av förändringarna av ungdomsarbetsgivaravgifterna och Fortifikationsverkets höjda avkastningskrav. Det motsvarar 1,7 mdr kr i försvarsinriktningsperioden.

Jämfört med Försvarsmaktens underlag till försvarspolitisk inriktningsproposition möjliggör dessa nya förstärkningar:

- att krigsdugligheten i krigsförbanden kan höjas ytterligare genom att alla förband kan genomföra krigsförbandsövning under inriktningsperioden,
- att armétridskrafterna utökas med en motoriserad skyttebataljon samtidigt som den lätta bataljonen bibehålls men omorganiserar för att kunna vara lufttransportabel,
- att de mekaniserade bataljonerna tillförs ett nytt stridsfordonsburet granatkastarsystem,
- att ytterligare brobandvagnar tillförs.
- att de motoriserade skyttebataljonerna tillförs utökad pansarvärnsförmåga,
- att en stridgrupp Gotland organiseras med ett mekaniserat kompani och ett stridsvagnskompani från och med 2018,
- att utbildningsgruppen på Gotland förstärks för att medge ökad övnings- och utbildningsverksamhet,
- att Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna tillförs granatkastare och bataljonsledningsförmåga,
- att ytterligare personlig utrustning och ammunition anskaffas,
- att två korvetter av Gävleklass modifieras så att de är operativt och tekniskt relevanta till mitten av 2020-talet,

- att ytterligare två bevakningsbåtar modifieras och att fyra bevakningsbåtar bibehålls som bojåtar,
- att nya undervattenssensorer anskaffas,
- att tillgängligheten på det taktiska transportflyget kan ökas,
- att förmågan till spridning av flygstriidskrafterna inom och mellan baser ökar och
- att underrättelseförmågan förstärks.

Den samlade förmågan i totalförsvaret

Vi har sett en påtaglig försämring av omvärldsläget under de senaste åren. Det ställer förändrade krav på totalförsvaret. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar. En sammanhängande planering för totalförsvaret säkerställs genom planeringsanvisningar till berörda myndigheter.

Det försämrade omvärldsläget aktualiserar behovet av ett psykologiskt försvar anpassat efter dagens förhållanden. Psykologiskt försvar syftar fortsatt till att så långt det är möjligt under störda förhållanden, säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. Såväl i fred som i höjd beredskap och då ytterst i krig bidrar värnandet av dessa grundläggande värden till att öka befolkningens risk- och krismedvetenhet, motståndanda och försvarsvilja. Därmed förbättras samhällets förmåga att hålla emot och avvärja påtryckningar från en eventuell motståndare.

Påverkanskampanjer utgör ett brett spektrum av olika verksamheter som kan användas såväl i fredstid som i krig och som berör flera svenska myndigheters ansvar och roller. Sverige ska kunna identifiera och möta påverkanskampanjer och neutralisera propagandakampanjer. Dessa aktiviteter måste kunna hanteras av berörda myndigheter och aktörer såväl under fredstida förhållanden som vid höjd beredskap.

I det nya osäkrare säkerhetspolitiska läget är försvarsunderrättelse- och cyberförsvarsförmåga centralt. Grunden för denna förmåga är att kunna skydda vitala system från angrepp. För det krävs att även kunna genomföra aktiva operationer i cybermiljön. Såväl den svenska försvarsförmågan som möjligheterna för Sverige att föra en självständig och aktiv säkerhets-, utrikes- och försvarspolitik är beroende av en god försvarsunderrättelseförmåga. Försvarsunderrättelseverksamhet bedrivs av Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut. Den försämrade säkerhetspolitiska situationen visar tydligt på behovet av en god svensk förmåga att inhämta, bearbeta, analysera och delge försvarsunderrättelser. Försvarsunderrättelseförmågan ska förstärkas.

Hemvärnsförbandens lokala förankring och rekrytering är viktig för försvarets folkförankring. Frivilliga försvarsorganisationer utgör en viktig resurs såväl för totalförsvaret som för krisberedskapen. De frivilliga försvarsorganisationerna tillhandahåller nödvändig förmåga och kompetens samt är väsentliga för folkförankring. De frivilliga försvarsorganisationernas möjlighet att bidra till totalförsvaret och därmed även samhällets krisberedskap ska utvecklas och ekonomiskt långsiktigt säkerställas.

Det militära försvaret

Målet för det militära försvaret ska från och med 2016 vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet. Detta ska ske genom att:

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen,
- förebygga och hantera konflikter och krig,

- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp samt
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Försvarsmaktens uppgifter ska utvecklas till att uttryckligen innefatta uppgiften att upprätthålla tillgänglighet i fred samt beredskap för intagande av höjd beredskap. Detta krävs för att kunna förebygga och hantera konflikter och krig, skydda Sveriges handlingsfrihet inför politisk, militär eller annan påtryckning samt, om det krävs, försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp.

Försvarsmakten ska även främja vår säkerhet genom operationer på vårt eget territorium, i närområdet och utanför närområdet samt hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen. Försvarsmakten ska hävda Sveriges territoriella integritet genom att övervaka territoriet samt upptäcka och avvisa kränkningar. Vidare ska Försvarsmakten även värna svenska suveräna rättigheter och nationella intressen utanför territoriet i enlighet med internationell rätt. Försvarsmakten ska kunna övervaka havsområden och luftrum i närområdet.

Därutöver ska Försvarsmakten bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Detta stöd ska ske inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser. Stödet till samhället vid allvarliga olyckor och fredstida krissituationer ska inte vara dimensionerande för Försvarsmakten. I vissa fall kan dock stöd till samhället ställa särskilda krav på exempelvis samverkan, planering, övning eller viss beredskap. Det regleras då i särskild ordning. Försvarsmakten ska i större omfattning kunna bidra med ett kvalificerat stöd till övriga samhället.

Uppgifterna ger sammantaget kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga. Försvarsmakten ska kunna lösa sina uppgifter enskilt och tillsammans med andra myndigheter, länder och organisationer.

Den verksamhetsmässiga och finansiella styrningen måste utvecklas i enlighet med den övergripande målsättningen att öka den operativa förmågan i krigsförbanden. Utöver att vidta åtgärder avseende investeringsplaneringsprocessen för försvarsmateriel ska dels en utredning tillsättas med uppgift att utvärdera den samlade materiel- och logistikförsörjningen, dels ett uppdrag ges till Ekonomistyrningsverket alternativt Statskontoret om den finansiella styrningen av Försvarets materielverk.

Det civila försvaret

Planeringen för det civila försvaret ska återupptas och genomföras utifrån av regeringen beslutade planeringsanvisningar. Det civila försvaret bör inledningsvis inom ramen för befintliga resurser prioritera uppgiften att planera stöd Försvarsmakten vid höjd beredskap. Det civila försvaret utgörs av verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. Det civila försvaret är därmed inte en organisation. Verksamheten bedrivs av statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Det avser skydd av befolkningen, säkerställande av samhällsviktiga funktioner och övriga samhällets stöd till Försvarsmakten. Det samlade totalförsvaret ställer därför krav på ett brett engagemang och förankring i samhället.

Målet för det civila försvaret ska från och med 2016 vara att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Krigsförbanden

Alla delar av Försvarmaktens organisation som har uppgifter vid höjd beredskap organiseras som krigsförband och ges ett krigsduglighetskrav.

Den enskilt viktigaste målsättningen i den kommande försvarsinriktningsperioden 2016 tom 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och den samlade operativa förmågan i totalförsvaret. Det handlar då om kompetens och förmåga att klara fredstida uppgifter och uppgifter vid höjd beredskap och krig. Försvaret ska kunna användas i fred, i kris och i krig.

Krigsförbanden utformas i första hand för att kunna möta ett väpnat angrepp. Krigsförband som är utformade för att lösa sådana uppgifter har också en god grund för att lösa uppgifter i fredstid t.ex. värnandet av den territoriella integriteten och deltagandet i internationella krishanteringsoperationer. Krigsförbanden måste vara bemannade, utrustade och samövade för att lösa sina uppgifter. Alla krigsförband har uppgifter såväl i fred som vid höjd beredskap. Genom att tydliggöra kraven på tillgänglighet i fred och beredskap för krig och krigsfara blir kraven på krigsförbanden tydligare. Krigsförbandens förmåga att lösa sina uppgifter, s.k. krigsduglighet, är därmed en central faktor. Med krigsduglighet avses hur väl krigsförbandet i sin helhet kan lösa sina huvuduppgifter direkt efter mobilisering vid beslut om höjd beredskap. Beredskapskraven innebär att krigsförbanden med befintlig krigsduglighet och utan föregående återtagning ska kunna mobiliseras inom en vecka efter beslut om höjd beredskap.

Alla delar av Försvarmaktens organisation som har uppgifter att lösa vid höjd beredskap organiseras som krigsförband och ges ett krigsduglighetskrav. Krigsförbanden består av stående förband, kontraktsförband och hemvärnsförband. Utöver krigsförbanden finns det en förbandsreserv och en personalreserv. Krigsförbanden ska kunna hantera svenska klimatförhållanden inklusive vinterförmåga. Inga förbandsnedläggningar kommer att genomföras.

För att snabbt stärka det militära försvaret är det viktigt att vidta åtgärder för att förbättra krigsförbandens förutsättningar att verka. Mobiliseringsplanering och mobiliseringsövningar ska genomföras och utvecklas, liksom beredskapskontroller och beredskapsövningar. Övningar och kontroller är väsentliga i syfte att upptäcka brister och för att åtgärda svagheter i systemet som påverkar effektiviteten och förmågan till mobilisering.

Särskilda prioriteringar

Basplattan

För att höja den operativa förmågan i krigsförbanden förstärks den så kallade basplattan i form av mängdmateriel, standardfordon, radioutrustning, mörkerutrustning, ny kvalificerad ammunition bl.a. till stridsvagnar och granatkastare, nya pansarvärnsvapen samt personlig utrustning mm. Vidare förstärks övningsverksamheten avsevärt för att medge kvalificerade försvarsmaktsgemensamma övningar och krigsförbandsövningar för alla krigsförband under försvarsinriktningsperioden. Denna basplatta är avgörande för att höja krigsförbandens krigsduglighet.

Förstärkning Gotland

En stridsgrupp Gotland organiseras från och med 2018. Stridsgruppen utgörs av ett stående mekaniserat kompani och ett stridsvagnskompani som är kontaktsförband. Därutöver omorganiseras dagens lätta bataljon till att även kunna vara lufttransportabel för att snabbt kunna förstärka strategiskt viktiga områden bl.a. Gotland. Som en del av den territoriella ledningen utvecklas med befintliga resurser en framskjuten ledningsfunktion avsedd för Gotland. Funktionen inordnas under

Regional stab Mitt. Ytterligare ökad övningsverksamhet med armé-, marin- och flygstridskrafter på och kring Gotland ska genomföras och hemvärnsgruppen på Gotland utökas personellt för att bl.a. medge en högre övningsförmåga på ön. Det är av särskild vikt att regelbundet öva med luftvärnsförband på Gotland.

Ubåtsjaktförmåga

Ubåtsjaktförmågan är viktig för att bl.a. upprätthålla den territoriella integriteten. Ett antal åtgärder vidtas därför för att så tidigt som möjligt säkerställa ubåtsjaktförmågan. Genom utökad övningsverksamhet och en större redundans med fler besättningar ökar ubåtsjaktförmågan. De fem Visbykorvetterna kompletteras med två Gävlekorvetter vilka halvtidsmodifieras även vad avser ubåtsjaktförmåga inklusive sensorer och ledningssystem. Sju bevakningsbåtar modifieras, inklusive antiubåtsgranatkastare, och fyra byggs om till bojåtar vilket skapar fler plattformar för ubåtsjakt jämfört med dagens planering. Helikopter 14 i marinoperativ version blir operativ under perioden. Rörliga sensorer omsätts och minsysteem vidmakthålls för att säkerställa en viktig del av sensorfunktionen i ubåtsjaktförmågan.

Stridskrafternas utveckling

Arméstridskrafterna

Huvuddelen av arméförbanden organiseras för att kunna verka som två brigader i hög konfliktnivå mot en kvalificerad motståndare. Arméstridskrafterna utökas med en motoriserad skyttebataljon, två brigadspaningskompanier och den mekaniserade Stridsgrupp Gotland. Den lätta bataljonen bibehålls men omorganiseras för att även kunna vara lufttransportabel. Arméstridskrafterna ska i huvudsak bemannas med tidvis tjänstgörande personal kompletterad med ej anställd pliktplacerad personal. För att säkerställa en rimlig tillgänglighet i fred ska bl.a. två mekaniserade bataljoner och en motoriserad skyttebataljon i huvudsak bestå av stående förband.

Arméstridskrafterna ska bestå av två brigadstaber, två brigadspaningskompanier, fem mekaniserade bataljoner, två motoriserade skyttebataljoner, en lätt bataljon, en mekaniserad stridsgrupp på Gotland, två artilleribataljoner, två luftvärnsbataljoner, två ingenjörbataljoner, en jägarbataljon, en underrättelsebataljon, en säkerhetsbataljon, en militärpolisbataljon, en livbataljon, ett CBRN-kompani, ett tungtransportkompani och 40 hemvärnsbataljoner.

Arméstridskrafterna tillförs under försvarsinriktningsperioden bl.a. personlig utrustning, grupp- och plutonsmateriel, lastbilar, artilleri, stridsfordonsburna granatkastare, ytterligare brobandvagnar, pansarvärnsvapen, nytt luftvärn med kort räckvidd samt ytterligare kvalificerad ammunition. Renoveringen av stridsfordon och stridsvagnar, med tillhörande ledningssystem, kommer att inledas för huvuddelen av de mekaniseradeförbanden. Ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd anskaffas till en av de två luftvärnsbataljonerna. Den andra bataljonen får det nya systemet efter periodens slut. Samtliga stridsvagnar förbandsätts i de mekaniserade bataljonerna och i stridsgrupp Gotland. Med denna omorganisation ökar antalet stridsvagnar i krigsförbanden avsevärt.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en stor och viktig del av arméstridskrafterna. Med sin höga tillgänglighet, sin numerär och sin geografiska spridning är de av central betydelse för försvaret av det svenska territoriet, inklusive skyddet av flyg- och marinstridskrafternas basområden samt kritisk infrastruktur och viktigare skyddsobjekt. Hemvärnsförbanden får en utökad förmåga genom att fyra granatkastarplutoner och bataljonsledningsförmåga tillförs.

Marinstridskrafterna

Kärnan i de sjögående förbanden utgörs av sju korvetter, fyra ubåtar och sju minröjningsfartyg. Genom bl.a. vidmakthållande av fem korvetter av Visbyklass, fem minröjningsfartyg av Kosterklass, två röjdykfartyg av Spåröklass, en ubåt av Gotlandsklass och en av Södermanlandklass samt halvtidsmodifiering av två korvetter av Gävleklass och två ubåtar av Gotlandklass, livstidsförlängning av sju bevakningsbåtar, ombyggnation av fyra bevakningsbåtar till bojåtar och införande av två vedettbåtar av Stockholmklass säkerställs den sjöoperativa förmågan under försvarsinriktningsperioden. Under försvarsinriktningsperioden påbörjas anskaffning av ny sjömålsrobot och ny lätt torped. Det är av särskild vikt att den sjöoperativa versionen av helikopter 14 blir operativ. Utökad antal besättningar och övningsverksamhet möjliggör en större uthållighet och mer gångtid till sjöss. Försvarsmaktens stöd till Försvarets radioanstalt med strategisk signalspaning vidmakthålls genom anskaffning av ett nytt signalspaningsfartyg.

Det är angeläget att marinstridskrafternas förmåga och tillgänglighet även tillgodoses under perioder med omfattande materielöversyner. Amfibiebataljonens uppgifter renodlas mot sjöoperativ verksamhet. Under perioden påbörjas även byggnation av två nya ubåtar.

Marinstridskrafterna ska bestå av två sjöstridsflottiljledning, två korvettdivisioner, två minröjningsdivisioner, två underhållsdivisioner, en röjdykardivision, en ubåtsflottiljledning, en ubåtsdivision, en amfibiebataljon och ett bevakningsbåtkompani samt en marinbas.

Flygstridskrafterna

Flygstridskrafterna ska bestå av fyra flygflottiljer, sex stridsflygdivisioner utrustade med JAS 39C/D, en transport- och specialflygdivision, en stridslednings- och luftbevakningsbataljon samt en helikopterflottilj. Stridsflyget organiseras som sex stridsflygdivisioner genom att utbildningsorganisationen för JAS 39 blir krigsförband. En eventuell anpassning av antalet stridsflygdivisioner till införandet av JAS 39E kan ske senare och är bl.a. beroende av beslut om anskaffning av ytterligare tio flygplan. En sådan omorganisering kan bli aktuell först när antalet flygplan motiverar ett lägre antal divisioner. Förmågan att sprida stridsflygdivisionerna inom och mellan baser ska öka.

Försvarsberedningen föreslog att antalet JAS 39E skulle utökas från nu planerade 60 till 70. Slutleverans av de nu planerade 60 JAS 39E sker i mitten av 2020-talet. Det är först efter en eventuell tilläggsbeställning som ytterligare JAS 39E är aktuella för leverans. Eventuellt beslut om utökning av antalet JAS 39E efter försvarsinriktningsperioden kan tas senare. Tillgänglighet i stridsflygsystemet över tiden är av särskild vikt. Tillgängligheten ska medge ett ökat flygtidsuttag, vilket bidrar till att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen från JAS 39C/D till JAS 39E.

Delar av dagens flygstridskrafter är inte organiserade i krigsförband och kravställda mot att verka vid höjd beredskap. Därför omorganiseras dagens basbataljoner och flygflottiljer till fyra flygflottiljer. Med de nya flygflottiljerna skapas krigsförband med hög tillgänglighet i fred och hög beredskap för intagande av höjd beredskap. Flygflottiljerna leder den markbundna tjänsten i fred och i krig och de möjliggör spridning av flygstridskrafterna till andra krigsbaser än flottiljbasen. De fyra flygflottiljerna medger en flexibel användning av dagens flygbaser. Investeringar i basystemet medger ökad möjlighet till spridning. Genom denna åtgärd höjs flygstridskrafternas möjlighet till överlevnad i händelse av krig.

Befintliga transportflygplan Tp 84 vidmakthålls under försvarsinriktningsperioden och Försvarsmakten analyserar fortsatt möjligheterna att på sikt anskaffa nya transportplan.

Helikopterflottiljen kommer att ha tre moderna och ändamålsenliga helikoptersystem. Helikopterförbanden ska särskilt utveckla förmåga att stödja marinstridskrafternas ubåtsjaktförmåga samt transport av markstridsförband. Stödet till Polismyndigheten med medeltung helikopterkapacitet fortsätter

Försvarsmaktsgemensamma stridskrafter

Inriktningen att kunna möta ett väpnat angrepp innebär betydande förändringar för de försvarsmaktsgemensamma stridskrafterna. Främst påverkas lednings- och logistikförbanden. Arméstridskrafternas inriktning att verka i brigad i hög konfliktnivå mot en kvalificerad motståndare medför att lednings- och logistikförbanden ska anpassas därefter. Delar av de försvarsmaktsgemensamma lednings- och logistikförbanden överförs vid aktivering eller mobilisering till arméstridskrafterna för lösandet av taktiska uppgifter i brigad.

De försvarsmaktsgemensamma stridskrafterna ska bestå av bl.a. följande krigsförband: Högkvarteret, fyra regionala staber, sambandsbataljon, ledningsplatsbataljon, telekrigsbataljon, försvarsmaktens logistik (FMLOG), två logistikbataljoner, teknisk bataljon, trafik- och transportledningskompani, två sjukhuskompanier, två sjukvårdsförstärkningskompanier, särskilda operationsgruppen samt 19 depåförband.

Alla delar av Försvarsmaktens organisation som har uppgifter att lösa i händelse av beslut om höjd beredskap ska organiseras som krigsförband. För att säkerställa det lokala behovet av stöd till den ordinarie verksamheten samt som stöd vid aktivering i fredstid och mobilisering vid beslut om höjd beredskap av övriga krigsförband skapas därför också geografiskt spridda depåförband. Depåförbanden kompletteringsutbildar krigsförband som aktiveras eller mobiliseras. I depåförbanden krigsplaceras aktuella organisationsenheters tillgängliga personal och materiel som inte är krigsplacerade vid andra krigsförband. Alla delar av Försvarsmaktens organisation och all anställd personal som har uppgifter vid höjd beredskap kommer därmed att krigsorganiseras respektive krigsplaceras.

Den långsiktiga materielförsörjningen

Försvarsberedningens föreslog anskaffning av ytterligare 10 JAS 39E utöver de 60 som idag är planerade samt anskaffning av en tredje ny ubåt. Ett ställningstagande till dessa förslag samt beredningens förslag om anskaffning av precisionsbekämpningsförmåga med lång räckvidd behöver omhändertas i början av 2020-talet.

Försvarsmakten har i underlaget till den försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2015 föreslagit ett antal prioriterade åtgärder på materielområdet vilka inte befunnits rymmas inom den av regeringen i juni 2014 aviserade planeringsramen. Flera av dessa åtgärder omhändertas med de ytterligare förstärkningar som föreslås. Den säkerhetspolitiska utvecklingen betonar att höjningen av den operativa förmågan i krigsförbanden i perioden 2016-2020 måste prioriteras. Det kan konstateras att ett antal av dessa åtgärder inte direkt bedöms höja den operativa förmågan i perioden 2016-2020 men kan vara av stor betydelse för Försvarsmaktens samlade förmåga under 2020-talet:

- livstidsförlängning av korvett av Gävleklass från mitten av 2020-talet till 2030,
- anskaffning av nya transportbåtar till hemvärnsförbanden,
- integration och anskaffning av lätt torped på helikopter 14,
- uppgradering/omsättning av den fasta sensorkedjan och
- ny radioutrustning till hemvärnsförbanden.

Därutöver föreligger stora omsättnings-, nyanskaffnings- eller uppgraderingsbehov i perioden från 2021 så som till exempel:

- skolflygplan Sk60,
- stridsfordonsparken,
- transportflygplan Tp 84,
- minröjningsfartyg,
- försvarets fasta telenät och
- ny sjömålsrobot.

För att säkerställa den operativa förmågan också på sikt måste dessa utmaningar hanteras. En operativ balans behöver långsiktigt säkerställas och grunden för en samlad strategisk avvägning och prioritering inom materieförsörjningen från 2021 utarbetas. En utredning ska därför tillsättas för att utarbeta förslag till hur materieförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och därmed hur den operativa förmågan ska kunna säkras och utvecklas efter 2020. Utredningen skall beakta den nya materielplaneringsprocessen. Utredningen ska vara klar 2018 och utgöra underlag för regeringens och Forsvarsberedningens fortsatta arbete inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden efter 2021.

Personalförsörjning

Personalförsörjningen av det militära försvaret syftar ytterst till att förse krigsförbanden med för verksamheten utbildad personal och tillräckligt antal tjänstgörande under villkor som möjliggör att krigsförbanden kan användas på det sätt som Sveriges försvars- och säkerhetspolitik kräver. Hela det svenska samhället har en roll att spela i totalförsvaret. Folkförankringen av totalförsvaret har en avgörande betydelse för försvarsviljan och ytterst för Sveriges försvarsförmåga. Folkförankring uppnås i första hand genom delaktighet och engagemang bland befolkningen. Personalförsörjningen av det militära försvaret spelar en viktig roll för att skapa engagemang och delaktighet bland den svenska befolkningen. Försvarsmakten behöver ett omfattande stöd från hela samhället för att kunna lösa sin uppgift att försvara riket.

Krigsförbanden innehåller kontinuerligt tjänstgörande personal, (yrkesofficerare och gruppbefäl, soldater och sjömän – GSS/K) och tidvis tjänstgörande personal (reservofficerare och gruppbefäl, soldater och sjömän – GSS/T). Därutöver finns i krigsförbanden krigsplacerade gruppbefäl, soldater och sjömän vilka inte har ett anställningsförhållande med Försvarsmakten. Dessa har tidigare genomfört värnplikttjänstgöring eller har avslutat sin anställning i Försvarsmakten men är fortsatt krigsplacerade. I krigsförbanden finns också civilanställda i Försvarsmakten vilka krigsplacerats.

Rekrytering och bemanning av de kontinuerligt tjänstgörande personalkategorierna följer i stort Försvarsmaktens planering men avgångarna i förtid är oroande. Rekryteringen av tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän har visat sig vara problematisk och en betydande del av de befattningar i krigsförbanden som ska bemannas av denna kategori bemannas fortfarande av krigsplacerad totalförsvarspliktig personal. Det är viktigt att ansträngningarna för att rekrytera GSS/T fortsätter.

Beroendet av krigsplacerad pliktpersonal i vissa av krigsförbanden kommer att kvarstå under hela försvarsinriktningsperioden och även därefter. Därför införs en ny personalkategori. Den består av ej anställda gruppbefäl, soldater och sjömän som krigsplaceras med stöd av lagen om totalförsvarsplikt och benämns GSS/P.

Den grundläggande militära utbildningen ska förändras så att den som genomfört utbildningen kan krigsplaceras efter genomförd utbildning. Grundutbildningen omfattar 9-12 månader (4-7 månader för hemvärnet) i enlighet med Forsvarsberedningens förslag.

Ett väl fungerande reservofficerssystem är av stor betydelse för krigsförbanden och för folkförankringen av det militära försvaret. Reservofficerssystemet ska användas på befattningar som i första hand kräver tjänstgöring vid repetitionsövningar, aktivering eller mobilisering. Reservofficerare är liksom tidvis tjänstgörande, gruppbefäl soldater och sjömän ett kostnadseffektivt sätt att bemanna krigsförbanden med militär personal. Styrande för reservofficerssystemet ska vara krigsförbandens behov av militär kompetens. Grundutbildning av taktiska reservofficerare ska ske som en kortare inomverksutbildning för dem som redan har eller kommer att skaffa sig en civil högskoleutbildning. Detta är den säkraste och minst resurskrävande vägen att snabbt stärka reservofficerssystemet. Denna utbildning bör påbörjas snarast.

Det kan konstateras att det finns utmaningar i personalförsörjningssystemet som föranleder ett fortsatt reformbehov. Personalförsörjningen av det militära försvaret vilar på såväl frivillighet som på plikt och vägar att utveckla de möjligheter detta ger bör granskas bl.a. genom studier av de danska och norska personalförsörjningssystemen. En utredning ska tillsättas med syfte att i ett bredare perspektiv föreslå hur en långsiktigt hållbar rekrytering till och personalförsörjning av totalförsvaret kan säkerställas.

Veteranpolitiken syftar till att ge personal som tjänstgör i internationella insatser och deras anhöriga ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för. I Veteranutredningens betänkande, En svensk veteranpolitik – ett ansvar för hela samhället (SOU 2014:27), lämnades ett antal förslag rörande utvecklingen av veteranpolitiken bl.a. att den även ska omfatta fler personalkategorier. Det finns ett starkt, folkligt stöd för veteranerna. Att ta ett tydligt ansvar för dem är viktigt för försvarets folkliga förankring och stärker rekryteringskraften. Betänkandet remissbehandlas under första halvåret 2015. Regeringen avser att återkomma till utredningens olika förslag.